

A MAGYAR FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK ÁTTEKINTÉSE 1893-TÓL NAPJAINKIG*

HARSÁGI Viktória
egyetemi docens (PPKE JÁK)

A fizetési meghagyásos eljárás intézményét az 1893. évi XIX. törvénycikk tette a magyar jogrendszer részévé. Azóta a szabályozás számos módosításon esett át: a legutóbbi jelentősebb változást a 2009. évi L. törvény eredményezte. Egyfelől bizonyos mértékig érintette az eljárás struktúráját, másfelől pedig megeremtette az elektronikus feldolgozás lehetőségét. A kezdetektől az elektronikus eljárásig tartó fejlődés ívéről, a közel százhusz év alatt bejárt útról próbál jelen írás képet alkotni, figyelemmel a modellváltás(ok) gyökereire – ennyiben kitekint az ország határain túlra is; egyébiránt a jogintézmény magyarországi fejlődéstörténetére fókuszál.

A magyar eljárásjogba történő bevezetésekor a fizetési meghagyás intézménye már ismert volt Európa számos államában.¹ A gyorsított jogvédelem közös európai gyökerei a római jogban és a germán jogban vannak.² A fizetési meghagyásokról szóló 1893. évi XIX. törvénycikk képviselőházi vitája során Mandel Pál, az igazságügyi bizottság előadójának beszéde rámutat, hogy a magyar szabályozás kidolgozása során a német és osztrák mintákat tartották szem előtt.³ Ragályi is erre utal a sommás eljárásról, valamint a fizetési meghagyásokról szóló terjedelmes munkájában: „A »fi-

* A Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ Az európai fejlődéstörténetről kitűnő munka született Alvaro PÉREZ-RAGONE tollából *Europäisches Mahnverfahren*. Köln, Carl Heymanns Verlag, 2005. 13–174.

² Lásd részletesebben: Max KASER – Karl HACKL: *Das römische Zivilprozessrecht*. München, Beck, 1996. 133. és azt követő oldalak; Rolf STÜRNER: *Einstweiliger Rechtsschutz*. In: Marcel STORME (ed.): *Procedural Laws in Europe – Towards Harmonisation*. Antwerpen, Maklu, 2003. 147–149.; HARSÁGI Viktória: A fizetési meghagyásos eljárások hasonlóságai és különbözőségei Európában. *Jogtudományi Közlöny* 67. évf. 2012/1. 1–11.

³ FODOR Ármin – MÁRKUS Dezső: *A Polgári törvénykezési rendtartás kézikönyve. II. kötet. Sommás eljárás. Fizetési meghagyások*. Budapest, Singer és Wolfner Kiadása, 1894. 515.

zetési meghagyás« intézményének – amely megfelel a német »Mahnverfahren«-nak – alap gondolata az, hogy ott, ahol a követelés maga nem vitás, annak bírói érvényesítésénél a peres eljárás hosszadalmas és költséges formáinak alkalmazása fölösleges s ennek folytán úgy a hitelező mint az adós érdekében mellőzendő.⁷⁴

Mielőtt azonban rátérnénk az 1893-ban kialakított szabályozás elemzésére, érdemes rámutatni arra, hogy a jogintézménynek már a korábbi időszakokban is létezett előképe a magyar jogban. Ilyennek tekinthető az ún. bírói parancs (mandata juridiciaria) egyik válfaja – mégpedig az 1563. évi LXXX. törvénycikk által harmadikként említett –, „a melyeket a császári felség panaszos ügyekben az ő különböző rendű és rangu hívei részére az esdeklők előadása alapján szokott kibocsátani.”⁷⁵ A bírói parancsot (meghagyást) tehát egyoldalú kérelem nyomán adták ki. A felek egyikének kérelmére és előadására kiadott parancs számos esetben igazságtalansághoz, törvénytelenységhez vezetett. Vinkler kiemeli, hogy a bírónak kötelessége a parancsok törvényességére ügyelni, „a parancsokban az azt kibocsátó nagybírónak fel kellett vennie azt a clausulát: *Rebus sic (ut praefectur) stantibus*.⁶ T.i. elrendeli ezt és ezt, ha a dolgok úgy állanak, mint ahogyan a folyamodó azt előadta. A sanctiók kettős irányánál fogva ez a kitétel a bíróval szemben a törvényesség megvizsgálására is utasítást foglalt magában.”⁷ A törvényesség kérdésének megállapítása érdekében tárgyalásra a szék elé vihette, az erre vonatkozó határozatát a mandátum hátlapjára rávezette. Ha tehát a törvényesség kérdésében kétség támadt, csak kontradiktórius eljárásban lehetett határozatot hozni, melynek során a fél köteles volt a szükséges információt megadni. A törvénytelen meghagyó, betiltó, halasztó és visszafoglaltató parancsok ki nem adásáról s a kiadottaknak büntetés alatt nem teljesítéséről szóló 1681. évi XXX. törvénycikk 1. § – miután tapasztalták, hogy „az igazságszolgáltatás törvényes folyamát ekkorig főképpen a törvénytelen meghagyó, betiltó, halasztó és visszafoglalható parancsok zavarták meg” –, megújítva az 1655. évi LIII. és 1659. évi XLV. törvénycikkeket elrendelte, hogy „a szokatlan záradéku meghagyó végrehajtási parancsokat ki ne adják, a kiadottaknak pedig az alsóbb bírák helyt ne adjanak és minden perlekedő félnek szabadságában álljon, tisztességes módon, bármely büntetésnek magára vonása nélkül, ily parancsok ellen kifogással élni.” Ezt követően már tényleg nehezebbé vált törvénytelen, vagy igazságtalan bírói parancsokat kieszközölni.⁸ A XVIII. században, illetőleg a XIX. század elejére jelentősen visszaszorult a

⁴ RAGÁLYI Lajos: *Az új sommás eljárásról, valamint a fizetési meghagyásokról szóló törvények magyarázata*. Budapest, Athenaeum, 1894. 477.

⁵ 1563. évi LXXX. törvénycikk a kérvényezők folyamodására kiadott parancsokat a bírák vizsgálják meg, hogy törvényesek-e? és a törvényeseket tartásák meg. (bev.)

⁶ 1563. évi LXXX. törvénycikk 1. §: „Minthogy ezekbe mindenkor bele szokták tenni és iktatni ezt az igazoló záradékot „*Rebus sic (ut praefectur) stantibus et sc habentibus*” ha az, a kihez a parancs intézve van, azt állítja, hogy az előadás hamis, akkor maga a panaszos, azzal szemben, a ki ellen vádat emelt, törvényesen járjon el és hogy kettőjük közül melyiknek van igaza bíróilag döntsék el és az elmarasztalt felet az ügy érdeméhez képest büntessék.”

⁷ VINKLER János: *A magyar igazságszolgáltatási szervezet és polgári peres eljárás. A mohácsi véstől 1848-ig*. II. kötet. Pécsent, Dunántúl Egyetemi Nyomdája, 1927. 713.

⁸ VINKLER I. m. 713–714.

bírói parancsok gyakorlati alkalmazása, helyét – egy időre – jobbára a vásári bírások, a szóbeli eljárás és a váltótörvényszéki eljárás vette át.⁹

1. A 1893. évi XIX. törvénycikk a fizetési meghagyásokról

Hazánkban a fizetési meghagyás intézményét az 1893. évi XIX. törvénycikk honosította meg, amely nyomban a sommás eljárásokat szabályozó 1893. évi XVIII. törvénycikk után (azt követő sorszám alatt) került elfogadásra. A szabályozásnak ez a párhuzamossága nem tekinthető véletlenszerűnek. A sommás eljárás igénybevétele bizonyos esetscsoportok tekintetében nem lett volna célravezető, hiszen – a maga szóbeliségen és közvetlenségén alapuló rendszerével – az igényérvényesítést nehezebbé tehetné volna. Szécsényi-Nagy megfogalmazásában „[a]zokban az ügyekben ugyanis, ahol a felek között érdemi jogvita nem volt, a követelés fennállását a hitelező az adóssal szemben okirattal viszonylag egyszerűen tudta bizonyítani, indokolatlan volt szóbeli tárgyalást tartani, különösen, ha feltehető volt, hogy az adós a tartozását amúgy is elismerné. A hitelező részére az önként nem, de csekélyebb hatósági kényszer hatására teljesítő adóssal szemben a jogrendnek biztosítania kellett egy olyan eljárást, melyben a hitelező gyorsan és a lehető legkevesebb költséggel res iudicatához jut [...]”¹⁰ Törvényhozásunk az 1893. évi XIX. törvénycikkkel azt kívánta előmozdítani, hogy a nem vitás követelések érvényesítése egyszerűbbé, olcsóbbá váljon. A törvénycikk indokolása szerint a törekvés a nem vitás követeléseknek a bíróság közvetítésével, de a peres eljárás keretén kívül történő érvényesíthetőségének biztosítására nézve nem új keletű. Célul tűzte ki: „egyszerű ügyekben lehetőleg egyszerű legyen a jogérvényesítés alakja”. A tapasztalatok szerint ugyanis igen nagy volt azoknak az eseteknek a száma, a melyekben alperes a tárgyaláson meg nem jelent, vagy a kereseti követelést elismerte, védelem helyett csupán fizetési haladékot kért, esetleg már a tárgyalás előtt megfizette a tartozását. Ezekben az esetekben „bírói eldöntést megkivánó jogvita fenn nem forog s a per anyagi előfeltételei nincsenek meg. [...] Egyáltalán nem indokolt, hogy ezekben az esetekben, a melyeknek túlnyomó része a pénzbeli s különösen a liquid követelések behajtására irányzott keresetekre esik, a jogérvényesítés szükségszerűen ugyanazoktól az alakiságoktól függjön, a melyek a peres eljárás alkatrészeiül vannak megszabva, – s hogy a jogérvényesítési kényszer alkalmazását: a végrehajtást, mellőzhetlenül ugyanazok a cselekmények – kereset, tárgyalás, ítélet – előzzék meg, a melyek a vitás jog meghatározásának, ténybeli megalapításának és bírói elismerésének, s e szerint a vitás kérdések elintézésének eszközt képezik.”¹¹

A eljárásban a hitelező kérelmet intéz a bírósághoz, a melyben mindössze a követelés szabatos meghatározására szükséges adatokat tartozik előterjeszteni. A bíróság – az ellenfél meghallgatásának mellőzésével – fizetési meghagyást bocsát ki,

⁹ Uo. 713–715.

¹⁰ SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: A fizetési meghagyásos eljárás. In: VARGA István (szerk.): *A polgári nemperes eljárások joga*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2010. 844.

¹¹ 1893. évi XIX. törvénycikk, Általános indokolás.

melyben az (állítólagos) adóst a követelés kielégítésére utasítja. Az adósnak lehetősége van záros határidő alatt a fizetési meghagyásnak ellentmondani a nélkül, hogy ellentmondását indokolni avagy a követelés ellen fennforgó kifogását megjelölni tartozna. Ám ha ellentmondással nem él: a fizetési meghagyás előlegesen végrehajtható bírói határozattá, majd jogerős bírói ítéletté válik. Ellentmondás esetén „a fizetési meghagyás erejét veszti”, s az úgy a peres eljárás szabályai szerint bírálendő el. A törvénycikk indokolásának sokat idézett gondolata, hogy „[m]aga a fizetési meghagyás nem egyéb mint anticipált makacssági ítélet, azzal a különbséggel, hogy míg a peres eljárásban a marasztalás alapját képező mulasztást a bíró az ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás alkalmával állapítja meg, addig itt ugyan ennek a körülménynek fennforgása a bírói határozatot követő tényektől van függővé téve, melyek a bíróság perbeli funkciójának keretén kívül esnek és mégis alkalmasak, hogy az adós passiv magatartását a védekezésről való hallgatólágos lemondásnak minősítsék. És épen azért, mert a fizetési meghagyás egyes-egyedül azon a feltevésen alapszik, hogy az állítólagos adós az ellene támasztott követelést vita tárgyává tenni nem fogja, a további különbségnek abban kell állania, hogy míg a makacssági ítéletet csak korlátozott körű perorvoslatokkal lehet megdönteni, addig a fizetési meghagyás anyagi kötelező erejének megszüntetéséhez elegendő az ellenmondás pusztá ténye, miután az – minden kétséget kizáróan – oly körülmény, mely az adós passiv viselkedéséhez fűződő vélelmet megerősíteni.”¹²

Az 1893. évi XIX. törvénycikk 1. § alapján fizetési meghagyás útján érvényesíthetők azok a követelések, a melyek járulékok nélkül 1000 koronát meg nem haladó pénzüsszeg fizetésére, vagy 1000 korona értéket meg nem haladó határozott mennyiségű helyettesíthető dolgok, avagy értékpapírok szolgáltatására irányulnak; amennyiben per esetére az 1893. évi XVIII. tc. értelmében sommás eljárás alá tartoznak, vagy az 1877. évi XXII. tc. értelmében községi bíróság elé vannak utalva. A 2. § szerint a fizetési meghagyás kibocsátása kizárólag a királyi járásbíróságok hatáskörébe tartozott. Mivel fizetési meghagyásos eljárás ellentmondás esetén perré alakul, nem lett volna helyénvaló, ha a járásbíróságok olyan követelések iránt is kibocsáthattak volna fizetési meghagyást, melyek összegüknél fogva a rendes járásbírósági hatáskört meghaladják. Ilyenkor ugyanis ellentmondás esetén a járásbíróság előtti eljárás szükségyszerű megszakításának kellett volna bekövetkeznie. A törvénycikk az erre az eljárásra utalt követelések közül kizárólag azokra nézve engedte meg a fizetési meghagyás útján való érvényesítést, a melyeknek összege nem haladta meg „a sommás eljárás rendszerinti körét”.¹³ Az illetékességi szabályok az adós érdekét tartják szem előtt, akire nézve méltánytalan volna, hogy olyan helyzetbe jusson, hogy az ellentmondás előterjesztése végett a lakásától vagy tartózkodási helyétől távol eső bírósághoz kelljen fordulnia. A jogszabály más adósvédelmi szabályokat is tartalmaz ezzel összefüggésben: lehetővé tette, hogy az ellentmondást nemcsak annál a bíróságnál lehessen előterjeszteni, amelyik a fizetési meghagyást kibocsátotta, hanem annál is,

¹² 1893. évi XIX. törvénycikk, Általános indokolás.

¹³ 1893. évi XIX. törvénycikk, Részletes indokolás az 1. §-hoz.

mely a fizetési meghagyást az adósnak kézbesítette (9. §). A bíróság a kérelmet az ellenfél meghallgatása nélkül intézte el. A kérelem visszautasítandó: ha a fizetési meghagyás kibocsátásának az 1. §-ban előadott esete fenn nem forog; ha a bíróság nem illetékes, ha a kérelem a 3. § kellékeinek meg nem felel; vagy ha a kérelem tartalmából az tűnik ki, hogy a követelés alaptalan, bírói úton nem érvényesíthető, még le nem járt, vagy érvényesítése még nem teljesített vizontszolgáltatástól függ (4. §). Ha a kérelem teljesítése ellen akadály nem forog fenn: a bíróság fizetési meghagyást bocsát ki. A meghagyás a feleknek az 1868. évi LIV. törvénycikkbe foglalt polgári törvénykezési rendtartás (Ptrs.) szabályai szerint került kézbesítésre. Az adósra nézve azonban csak akkor bír hatállyal, ha magának az adósnak vagy törvényes képviselőjének saját kezébe kézbesítetik, vagy ha azt elfogadni vonakodott, nála hagyták. Posta útján a fizetési meghagyás az adós részére nem volt kézbesíthető (5, 7. §).

A fizetési meghagyásnak az adós ellentmondhat, amit indokolni nem szükséges. Az ellentmondás élőszóval vagy írásban, egy példányban, de a fizetési meghagyás kézbesítése alkalmával is előterjeszthető oly módon, hogy azt maga az adós a kézbesítési ívre ráírja és aláírja (8. §). Ha az adós a fizetési meghagyásnak a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt ellent nem mondott: a hitelező kérelmére, a fizetési meghagyás alapján, kielégítési végrehajtásnak van helye (10. §) Az 1893. évi XIX. törvénycikk a kétféle fizetési meghagyásos eljárási modellt¹⁴ honosította meg: az ellentmondás megtételére nyitva álló első határidőnek lejártával tehát beáll a fizetési meghagyás végrehajthatósága, ez előtt a határidő lejártá előtt előterjesztett ellentmondás akadályozhatja meg, hogy a fizetési meghagyás végrehajthatóvá váljon. A törvénycikk általános indokolása megemlíti, hogy lehetnek olyan „esetek, midőn a fizetési meghagyás kézbesítése nem történt azzal a szigorú óvatossággal, mely a végből van megrendelve, hogy a fél megbízható értesülést szerezzen az ellene intézett támadásról. Előfordulhat, hogy a félt előre nem látható körülmények akadályozzák az ellenmondásnak idejekorán való megtételében. [...] Ez okból az ellenmondás előterjeszthetése még egy másik határidőt kell nyitva tartani. Ez a határidő attól az időponttól számítandó, a midőn már semmi kétség sem foroghat fenn az iránt, hogy a fél tisztában van az ellene folyamatban levő eljárás jelentőségéről. Ez az időpont nem lehet más, mint a fizetési meghagyás alapján meghozott végrehajtást rendelő végzés kézbesítése, mely rendszerint össze fog esni a végrehajtás foganatosításának megkezdésével, tehát egy félreismerhetlen jelentőségű tény beálltával.” Így az ellentmondás az említett tizenöt nap eltelte után is előterjeszthető mindaddig, míg a fizetési meghagyás alapján kielégítési végrehajtást rendelő végzésnek az adós részére történt kézbesítésétől számított 30 nap el nem telt. A harminc napos határidő alatt az ellentmondás a végrehajtás foganatosítására megkeresett bíróságnál is előterjeszthető. A harminc napos határidő elteltével az ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyás jogerős ítélet erejével bír, és ellene csakis perújításnak és semmisségi keresetnek van helye az általános szabályok szerint (12. §). Az adós a második

¹⁴ Lásd részletesebben: HARSÁGI (2012) i. m. 9–11.

határidőn belül előterjesztett ellentmondással leonthatja ugyan a fizetési meghagyás ítéleti erejét, de a végrehajtási hatály fennmarad továbbra is.

Amennyiben az adós a fizetési meghagyást kellő időben ellentmondással támadta meg, a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság bármelyik fél kérelmére, a fizetési meghagyás kézbesítése által megindítottnak tekintendő pernek sommás eljárás szerinti tárgyalására határnapot tűz és arra a feleket megidézi. A hitelező az idézés iránti esetleges kérelmet a fizetési meghagyás iránti kérelemben előlegesen is előadhatja, az adós pedig az ellentmondással együtt az idézési kérelmet is előterjesztheti. Ha a hitelező az ellentmondásról való értesüléstől számított hat hónap alatt ellenfelének megidézését nem kéri és ilyen kérelmet az adós sem terjesztett elő: a fizetési meghagyás hatályát veszti, és pedig ha több adóstárs van, mindegyikükkel szemben. Ha az adós a kézbesítéstől számított tizenöt nap után élt ellentmondással és a hitelező kielégítési végrehajtást foganatosított: a fentebbi következmény a hat havi határidő előtt is beáll akkor, ha a hitelező a végrehajtást rendelő végzésnek az adós részére való kézbesítésétől számított két hónap alatt idézést nem kér; feltéve, hogy ugyanezen határidő alatt az adós sem terjesztett elő idézési kérelmet. Ha az adós csak a végrehajtást rendelő végzésnek részére történt kézbesítése után terjesztette elő ellentmondását: a két hónapi határidő attól a naptól számítandó, a melyen a hitelező az ellentmondásról értesült. Amennyiben a fizetési meghagyás hatálya megszűnik; a végrehajtás is hatályát veszti s a bíróság az ennek következtében szükséges intézkedéseket hivatalból teszi meg. Ha a fizetési meghagyás hatálya megszűnik, a kereset megindításával egybekötött magánjogi hatály fennmarad arra az esetre, ha a hitelező a fizetési meghagyás hatályának megszűntétől számított harminc nap alatt a követelés iránt keresetet ad be (17–19. §).

2. A Plósz-féle 1911. évi Polgári perrendtartás

Az 1893. évi törvénycikkkel meghonosított fizetési meghagyás intézménye nem minden tekintetben valósította meg a hozzá fűzött várakozásokat. A felek a jogirodalom szerint viszonylag csekély mértékben vették igénybe. Ennek a törvénycikk „foghatkozásain kívül főoka az, hogy az ellentmondást a törvény szerfölött megkönnyítette és így az a helytelen következmény állott be, hogy a fizetési meghagyások nagy részét ellentmondással támadják meg.”¹⁵ Ennek következtében az újrakodifikálása során – immár a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikkbe integráltan – több ponton kisebb mértékben módosításra került, de az alapvető jellemzőit megőrizte az eljárás.¹⁶

¹⁵ FABINYI Tihamér: *A Polgári Perrendtartás törvénye és gyakorlata*. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1931. 45–46.; Lásd még: TÉRFY Gyula: *A Polgári Perrendtartás Törvénye és Jögygyakorlata*. II. kötet. Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1927. 183–184.

¹⁶ Vö. LUGOSI József: *Kézikönyv a fizetési meghagyásos eljárásról*. Budapest, HVG-Orac, 2010. 25.

Az legszembeötlőbb különbözőség a szabályozás technikájában fedezhető fel: az addig különálló szabályozás megszűnik, és a perrendtartás egyik fejezeteként (nevezetesen a Nyolczadik Czím alatt) él tovább. A változtatás okát Magyary találóan fogalmazza meg „Habár [...] a fizetési meghagyásos eljárás perenkívüli természete iránt semmi kétely sincs, mégis a Pp. célszerűségéből a peres eljárással együttesen szabályozza, mert valamennyi eljárás között, amelyek a polgári perrel együtt a magánjogi rend megvalósításának szolgálatában állanak, a polgári perhez legközelebb áll, mert hiszen csak a kétoldalú meghallgatás elvének hiánya választja el tőle. Azt mondhatnók, hogy a fizetési meghagyásos eljárás egyoldalú polgári bíráskodás.”¹⁷

A szabályozás fő jellegzetességei változatlanul a következők: A fizetési meghagyás fizetési parancs, amelyben a bíróság az adóst felszólítja, hogy annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt (a végrehajtás terhe mellett) elégítse ki a hitelező igényét. „Ez a parancs azonban nem feltétlen, hanem feltételes, t.i. ahhoz a felbontó feltételhez van kötve, hogy az adós neki ellent nem mond.” Az ellentmondás lehetőségére a bíróság köteles az adóst figyelmeztetni. A törvény a fizetési meghagyásos eljárást „a helyi jogvédelmi eszközének” tekinti ezért rendelkezik úgy, hogy a fizetési meghagyást az adós csak a bíróság székhelyén vagy területén lehet kézbesíteni (vö. 594. §). Ezzel az adóst próbálta a jogalkotó előnyösebb helyzetbe hozni, fokozott figyelmet fordítva arra, hogy az adós a fizetési meghagyásról értesüljön, kompenzálva ezzel a kétoldalú meghallgatás elmaradását.¹⁸

Az 1911. évi Polgári perrendtartásban – a korábbi szabályozással ellentétben – már nem találkozunk felső küszöbértékkel. Az eljárás tehát – a korábbiakkal és a jelenlegi megoldással is ellentétben – minden esetben opcionális. A hitelező az 588. § hatálya alá eső követelését választása szerint érvényesítheti fizetési meghagyási kérelemmel vagy közvetlen keresettel.¹⁹ Az 588. § kimondja, hogy fizetési meghagyás útján érvényesíthetők azok a követelések, amelyek készpénzfizetésre, vagy helyettesíthető dolgok, avagy értékpapírok szolgáltatására irányulnak, ha per esetére a járásbíróság hatáskörébe tartoznak. Ez utóbbi fordulat azonban – ugyan közvetetten, de – mégiscsak meghatároz egy felső küszöböt, hiszen a járásbíróság hatáskörébe nem tartozó ügyekben (2500 korona, majd 3000 pengő feletti érték esetén) nincs helye fizetési meghagyásnak.²⁰ Az ügyben akkor is benyújtható fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem, ha az 1. § (2) bek. a) szerint csak a felek kikötése alapján tartozik a járásbíróság hatáskörébe. Ha tehát a fél törvényszéki hatáskör helyett a járásbírósági hatáskörnek vetette magát alá, ebből az is következhet, hogy a másik fél az igényét nem peres úton, hanem fizetési meghagyásos eljárásban érvényesítheti.²¹ Eltérően az 1893. évi XIX. t.c. 2. §-ától az 1911. évi Pp. 589. §-a egy további feltételhez köti

¹⁷ MAGYARY Géza – NIZSALOVSKY Endre: *Magyar polgári perjog*. Budapest, Franklin Társulat Kiadása, 1924. 18.

¹⁸ MAGYARY–NIZSALOVSKY i. m. 614–615.

¹⁹ KOVÁCS Marcel: *A Polgári perrendtartás magyarázata*. 2. kiad. Budapest, Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, 1929. 1225.

²⁰ SZÉCSÉNYI-NAGY (2010) i. m. 845.

²¹ MAGYARY–NIZSALOVSKY i. m. 612.

a járásbíróóság eljárását, nevezetesen ahhoz, hogy a fizetési meghagyás az adósnak a bíróság területén, vagy ha a székhely nem tartoznék területéhez, székhelyén kézbesíthető. A törvény ezzel az adóst kívánja kedvezőbb helyzetbe hozni, megkönnyítve számára a védekezést.²²

A 1911-es perrendtartás sem tér át az okiratos fizetési meghagyásos eljárás²³ modelljére: a hitelezőnek követelése fennállását nem szükséges okirattal igazolnia. Amennyiben mégis okirat állna rendelkezésére, úgy erre hivatkoznia kell. Ennek elmulasztása viszont hátránnyal nem jár. Más a helyzet, ha a bíróságnak hatáskörét vagy illetékességét alapítja okiratra, ilyenkor azt eredetiben vagy hiteles másolatban (kivonatban) be kell mutatnia.²⁴ A hitelező a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében pusztán a követelés alapjának megjelölésére köteles, annak részletes előadása vagy kifejtése azonban nem szükséges. Elegendő, ha a követelés azonosításához szükséges tények a mellékletből (pl. a számlából) kitűnnek. Mindössze annyira van szükség: a kérelemből vagy mellékleteiből elbíráható legyen, hogy az igény a kérelmező javára a kérelmezett ellen jogilag megalapozottnak tűnik-e.²⁵ A bíróság a fizetési meghagyást kibocsátja, „ha a követelés a tételes jog szerint általában fennállhat, ha magából a kérelemből ki nem tűnik, hogy ténylegesen fenn nem áll vagy nem esedékes.” A bíróság a követelés valóságos fennállását nem vizsgálja.²⁶

A jogirodalomban találkozhatunk azzal a gondolattal, hogy az 1893. évi XIX. törvénycikk rendelkezései túlságosan kedveztek az ellentmondásnak, „az adósnak az ellentmondást [...] kényelmessé teszik, ugyszólván arra buzdítanak. Az ellentmondás túlságos megkönnyítése a hitelezőt visszatartja attól, hogy követelésének behajtására ezt az utat válassza, ami végeredményben az adóra nézve is hátrányos, mert őt a drágább eljárás költségeivel terheli.”²⁷ Ezért az 1911. évi Pp. ezért módosította az ellentmondás szabályrendszerét. Az 1893. évi törvénycikknek azon rendelkezéseit, miszerint az ellentmondást a kézbesítőnél (1893. évi XIX. törvénycikk 8.§) és a végrehajtás foganatosítására kiküldöttnél [1893. évi XIX. törvénycikk 12.§ (2) bek.] is elő lehet terjeszteni a Plósz-féle Pp. nem vette át. Habár felmerült a gondolat a második ellentmondási határidőnek elejtéséről, a Pp. azt végül fenntartotta, ám határidejét 30 napról 15 napra szállította le. A jogalkotó arra az álláspontra helyezkedett, hogy egyetlen egy ellentmondási határidő nem nyújt elegendő garanciát az adós érdekeinek megóvására. Így fogalmaz erről – a törvénycikk 598. §-ához fűzött indokolásból idézve – a korabeli irodalom: „A peres eljárásban az adósnak kétszeri intése szükséges arra, hogy a hitelező végrehajtható bírói határozatot kaphasson, ugyanint az idézés és az ítélet. Ennél kevesebb biztosítékkal ebben az eljárásban még kevésbé elégedhetünk meg; az egyik intés a fizetési meghagyás kézbesítése, a másik pedig a

²² FABINYI i. m.; TÉRFY i. m. 188.

²³ Lásd részletesebben: HARSÁGI (2012) i. m. 5–8.

²⁴ MAGYARY–NIZSALOVSKY I. m. 613.; GAÁR Vilmos: *A magyar polgári perrendtartás (1911. évi I. t.-cz.) magyarázata*. II. kötet. Budapest, Athenaeum, 1911. 207.

²⁵ KOVÁCS i. m. 1228.

²⁶ MAGYARY–NIZSALOVSKY I. m. 613–614.

²⁷ TÉRFY I. m. 190.; vö. FABINYI I. m. 46.

végrehajtás foganatosítása, tudniillik a végrehajtási záradékkal ellátott fizetési meghagyás kézbesítése. Eddig tehát, illetőleg ezután még tizenöt napig nyitva tartja a Pp. az ellentmondás határidejét.²⁸ Annyiban azonos a két típusú ellentmondás joghatálya, hogy előterjesztése nyomán a bíróság a per felvételére és tárgyalására hivatalból határnapot tűz (603. §). Más szempontból azonban lényeges különbség fedezhető fel a kettő között. Az első tizenöt napos határidőn belül benyújtott ellentmondás a fizetési meghagyás végrehajthatóságát megszünteti. Ennek elteltét követően, de a második határidőn belül előterjesztett ellentmondás az elrendelt, ill. végrehajtási eljárást rendszerint nem függeszti fel.²⁹

Egyszerűsítette az eljárást azáltal, hogy az ellentmondás következtében a bíróság immár hivatalból tűz határnapot a tárgyalásra.³⁰

További újszerűsége az 1911. évi I. törvénynek, hogy egy külön fejezetben szabályozva (Kilenczedik Czim alatt) speciális eljárási szabályokat tartalmaz a váltó, kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy és csekk alapján indult fizetési meghagyásos eljárásokra nézve. Ez a megoldás Európában nem egyedülálló, illetőleg nem előzmények nélküli.³¹ A különleges eljárás a korábbi (2851/1881 I. M. E. sz. igazságügym. rendelettel szabályozott) váltóeljárást váltja fel. Az új eljárás sok tekintetben hasonló a (Nyolcadik Czímbe szabályozott, rendes) fizetési meghagyásos eljáráshoz, valamint a korábbi váltóeljáráshoz; mégis számos ponton jelentősen eltér mindkettőtől. A karaktere a következőkkel jellemezhető: fakultatív jellegű, a hitelező váltókeresetét vagy visszeresetét akár a IX. Czímbe fizetési meghagyás útján, akár rendes peres úton érvényesítheti (606. §). Nincs attól sem elzárva, hogy követelését a VIII. Czímbe szabályozott (rendes) fizetési meghagyás útján érvényesíthesse; azonban Gaár szerint ennek gyakorlati jelentősége csekély „a váltóeljárás előnyösebb voltánál fogva”.³² A IX. címbe eljáráshoz a felperes nem kérelmet, hanem szabályszerű keresetlevelet köteles előterjeszteni. Lényegesnek mondható különbség még a VIII. címbe fizetési meghagyásos eljáráshoz képest, hogy míg ez csupán járásbírósnál kezdeményezhető, a IX. címbe szabályozott eljárás a járásbíró vagy a törvényszék előtt is indítható, a per tárgyának értékének függvényében. A keresetlevélhez mellékelni kell mindazokat az okiratokat, melyeket a váltótörvény a fizetési vagy biztosítási kereset vagy visszereset kellékei gyanánt felsorolt (a váltót magát és az óvást – mindig eredetiben).³³ A kibocsátott meghagyás csak kifogással támadható meg a kibocsátó bíróságnál, melyre nézve a határidő igen rövid: három nap. Ha alperesnek a meghagyás nem a bíróság székhelyén kézbesített, akkor a postai szállításra szükséges idő a háromnapos határidőbe nem számítatik be.

²⁸ TÉRFY i. m. 193.

²⁹ GAÁR i. m. 214.; KOVÁCS i. m. 1233.

³⁰ FABINYI i. m. 46.; TÉRFY i. m. 197.

³¹ Lásd részletesebben: HARSÁGI (2012) i. m. 3.

³² GAÁR i. m. 219.

³³ Uo. 220–221.

3. A 1930. évi XXXIV. törvénycikk a törvénykezés egyszerűsítéséről (Te.)

Az 1911. évi Polgári perrendtartás VIII–IX. Czímeiben foglalt szabályokat módosító, illetőleg kiegészítő törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930. évi XXXIV. törvénycikk egyik legjelentősebb újítása az volt, hogy kiterjesztette a kisebb ügyekben a fizetési meghagyásos eljárást,³⁴ vagyis 400 pengőt meg nem haladó követelések esetében kötelezővé tette a fizetési meghagyás útján történő érvényesítést (Te. 49. §). A másik nagyobb változtatás egyfajta modellváltást jelent az egylépcsős eljárás³⁵ felé: eltörölte ugyanis a második (azaz a végrehajtást elrendelő végzés kézbesítésétől számított tizenöt napon belüli (1911. évi Pp. 598. §) ellentmondás lehetőségét (Te. 52. §).³⁶

4. Az 1952. évi Polgári perrendtartás és a rendszerváltást megelőző novelláris módosításai

Az 1952. évi Polgári perrendtartás az 1930. évi módosítást követően kialakult modellt vette át, amely néhány – az eljárás karakterét nem érintő – kisebb jelentőségű módosítással egészen az ezredfordulót követő első évtized végéig élt tovább a magyar eljárásjogban. A szocialista időszak kodifikációs termékében a fizetési meghagyás az 1911. évi Pp. megoldásához hasonlóan külön fejezetben (XIX.) kapott helyet. Még az 5000/1946 (VIII.1.) IM rendelet 1. § határozta meg – a jogintézmény kötelező igénybevételét meghatározó – értékhatár 1000 Ft-ban, ezt vette át az 1952. évi szabályozás is. Fizetési meghagyás útján immár a pénz fizetésére vagy ingó dolog kiadására irányuló követelés érvényesíthető. Az olyan követelés, amely per esetében a megyei bíróság hatáskörébe tartozik, fizetési meghagyás útján nem érvényesíthető (313.§). A törvényjavaslat indokolása szerint új jogszabály az illetékességet egyszerűbben és világosabban határozza meg. Eszerint az eljárásra az adós általánosan illetékes bírósága és a huzamosabb tartózkodási hely bírósága egyaránt illetékes. Ezen túl a közületi vállalatok telepei által a telep helyén üzemük körében kötött ügyleteikből érvényesített követelések tekintetében a telep helyének bírósága is. A bíróság illetékessége szempontjából az egyéb körülményeknek jelentőségük nincs, így pl. közömbös az is, hogy a meghagyás az adósnak hol kézbesíthető.

Az 1954. évi VI. törvény (I. Ppn.) hozta az első komolyabb változást: a bíróságok felhatalmazást kaptak arra, hogy a fizetési meghagyás kibocsátása előtt a kérelmet tartalmi szempontból mérlegeteljék. Ha megítélésük szerint a követelés fennállása kétségesnek mutatkozik (s ennek következtében az adós ellentmondására nyilvánvalóan számítani kellene) határnapot tűzhetnek az ügy tárgyalására (1954. évi VI. törvény 81. §).³⁷ Az 1957. évi VIII. törvénynek van egy (II. Ppn.) figyelemre méltó módosítása,

³⁴ BÓNIS György – DEGRÉ Alajos – VARGA Endre: *A magyar bírósági szervezet és perjog története*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Bíróság – Magyar Jogász Egylet Zala Megyei Szervezete, 1996. 240.

³⁵ Lásd részletesebben: HARSÁGI (2012) i. m. 9–11.

³⁶ HARSÁGI (2010) i. m. 46.

³⁷ Vö. SZÉCSÉNYI-NAGY (2010) i. m. 845.

amely előírta az adós számára, hogy a követelésre az ellentmondásban nyilatkoznia kell, és elő kell adni a védekezésének alapjául szolgáló tényeket, valamint ezek bizonyítékait; okirati bizonyítékait eredetiben vagy másolatban csatolnia kell. Az adós ellentmondását (nyilatkozatát) jegyzőkönyvbe is mondhatja [112.§ (1) bek.]. Ezt megelőzően kizárólag az ügyvéd által ellenjegyzett ellentmondások tekintetében írta ezt elő a jogszabály. Változtatott ez a novella az illetékességi szabályokon, szabályozta az ügyész jogát a fizetési meghagyás iránti kérelem benyújtására, bevezette az űrlap kötelező használatát, pontosította az ellentmondásra vonatkozó szabályozást, szélesedtek az illetékességi szabályok, változtak a kézbesítés szabályai, bővítette a perré alakítás (hivatalbóli) lehetőségét.³⁸ A polgári perrendtartás módosításáról szóló 1972. évi 26. törvényerejű rendelet (III. Ppn.) egyfelől a kötelező alkalmazás értékhatárát emelte 5.000 forintra, illetőleg a terminológia tekintetében hozott lényeges változást: hatálybalépésétől kezdődően a fizetési meghagyásos eljárásban a „hitelező” megjelölése „jogosult”-ra, az „adós”-é „kötelezett”-re változott.

5. Az 1952. évi Polgári perrendtartás módosításai a rendszerváltást követően

A fizetési meghagyásos eljárás intézménye 1893. évi bemutatkozását követően számos módosításon esett át: míg a jogintézmény lényege egy évszázadon át nem változott,³⁹ addig a részletszabályok, így elsősorban az értékhatárra és az ellentmondás feltételeinek szabályozása többször módosult.⁴⁰ A kilencvenes években tapasztalt magas infláció a kötelező eljárás értékhatárának többszöri módosítására készítette a jogalkotót: 1993. január 1-jétől ötvenezer forintra,⁴¹ majd 1995. augusztus 29-től százezer forintra,⁴² végül 1998. január 1-jétől kettőszázezer forintra⁴³ emelkedett ez a küszöbérték. 1993-ban hatályon kívül helyezték a Pp. XXV. fejezetét, mely a gazdálkodó szervezetek egymás közötti fizetési meghagyásaira eltérő eljárási rendet írt elő. Ebben az évben oldották fel azt a korábbi korlátozást, miszerint a megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben lehetett igénybe venni a fizetési meghagyásos eljárást. Az 1995. évi LX. törvény hatálybalépésétől kezdve a jogintézményt a munkaügyi bíróságok hatáskörébe tartozó ügyekben is igénybe lehet venni.

6. A 2009. évi reform újításai

Igazi fordulatot a fizetési meghagyásos eljárás magyarországi fejlődéstörténetében az elmúlt évek hoztak: nevezetesen a 2008. évi XXX. törvény és a 2009. évi L. törvények. E két törvény a magyar fizetési meghagyásos eljárás átfogó reformjának

³⁸ LUGOSI I. m. 37–40.

³⁹ GÁSPÁRDY László: A magyar fizetési meghagyásos eljárás – nyugat-európai összevetésben. *Jogtudományi Közlöny*, 49. évf. 1994/4–5. 151.

⁴⁰ KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2012. 510.

⁴¹ 1992. évi LXVIII. törvény 16.§ (1) bek.

⁴² 1995. évi LX. törvény 26. §.

⁴³ 1997. évi LXXII. törvény 33.§ (2) bek.

alapja. Ahogyan a bevezetőben már említést nyert, az előbbi egyfelől bizonyos mértékig érintette az eljárás struktúráját, másfelől pedig megteremtette az elektronikus feldolgozás lehetőségét. A 2008-as módosítás ugyan utat nyitott az elektronikus fizetési meghagyásos eljárás bevezetése előtt, ám a részletszabályok kidolgozásával adós maradt. Azokat a módosításokat végezte el a törvény, amelyek a papíralapú ügyintézés is nagyban egyszerűsítették, illetőleg lehetővé tették a jogalkalmazás zökkenőmentes átállását a későbbi elektronikus fizetési meghagyásos eljárásra. Az automatizált fizetési meghagyásos eljárás bírósági rendszere nem épült ki. Az elektronikus feldolgozás gyakorlati megvalósulását a 2009. évi L. törvény szabályozása biztosítja. A törvény a közjegyzők hatáskörébe utalta az eljárást, és tartalmazza az elektronikus, eljárás kialakításához szükséges részletes szabályokat is.⁴⁴

E tanulmánynak nem célja a hatályos szabályozás teljes körű bemutatása, e kis fejezet sokkal inkább azt a célt szolgálná, hogy a trendekre, a változás irányára rámutasson.

Ahogyan a korábbi fejezetekben bemutatásra került, a fizetési meghagyásos eljárás azon kevés nemperes eljárások egyike, melynek szabályait először külön törvény, majd sokáig maga a Polgári perrendtartás (Pp.) tartalmazta. Ez utóbbi szabályozási technika a magyar polgári eljárásjogban a kivételt erősítő jellegűnek tekinthető, leginkább azok a nemperes eljárások kaptak helyet a Pp.-ben, melyek szorosabb kötődést mutatnak a peres eljáráshoz.⁴⁵ Mára már újra visszatért a jogalkotó az 1893-as koncepcióhoz (ami nyilvánvaló összefüggést mutat a közjegyzői hatáskörbe kerüléssel): a fizetési meghagyásos eljárás szabályait alapvetően külön törvényben helyezte el (2009. évi L. törvény), másfelől ugyanezzel a törvénnyel módosította a Pp. XIX. fejezetét, melynek tartalmát „a bíróságnak a fizetési meghagyásos eljárással összefüggő feladataira” redukálta.

A 2009. évi L. törvény teljesen új alapokra helyezte a fizetési meghagyásos eljárást. A legfontosabb változások már az 1. § fogalom-meghatározásából és további rendelkezéseiből is kiolvashatóak. E rendelkezések hatálybalépését követően a fizetési meghagyásos eljárást – a legtöbb európai országhoz hasonlóan – hazánkban is kizárólag pénzkövetelések érvényesítésére lehet igénybe venni. A törvény egymillió forintban határozza meg a kötelező értékhatárt,⁴⁶ tehát az ezt meg nem haladó követelések kizárólag fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesíthetők.

A közjegyzői okiratszerkesztői tevékenységhez hasonlóan a fizetési meghagyásos eljárás tekintetében is az egész országra kiterjed a közjegyző illetékessége. Ennek következtében illetékességi kikötésnek nem lehet helye az eljárásban. Ezt az elektronikus feldolgozás teszi lehetővé, hiszen az elektronikusan benyújtott kérelmek-

⁴⁴ HARSÁGI Viktória: A fizetési meghagyásos eljárás. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog*. Budapest, HVG Orac, 2010. D/85.

⁴⁵ NÉMETH János: Fizetési meghagyásos eljárás. In: NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A bírósági nemperes eljárások magyarzata*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2002. 165.

⁴⁶ Lásd részletesebben: SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: A fizetési meghagyásos eljárás reformja. In: *A fizetési meghagyásos eljárás átalakulása*. A Magyar Országos Közjegyzői Kamara harmadik műhelykonferenciája, 2008. 17.

nek „a virtuális térben”, automatikus rendszerben történő elintézése szempontjából a közjegyző székhelyének, az iroda földrajzi elhelyezkedésének nincs számottevő jelentősége. Az interneten keresztül benyújtott kérelmek esetében az ügyek elosztása egy automatikus rendszerben, elektronikusan történik.

A fizetési meghagyásos eljárás olyan nemperes eljárássá változott, amely továbbra is nélküli a felek meghallgatását, de a törvényi feltételek fennállása esetén a fizetési meghagyás kibocsátása a követelés jogalapjának, bizonyítékokkal alátámasztottságának vizsgálata nélkül történik.⁴⁷ A fizetési meghagyás jogerőre emelését követően a közjegyző hatáskörébe kerül a fizetési meghagyás végrehajtásának elrendelése is.

További, az eljárás karakterét alapvetően befolyásoló újítás az elektronikus, automatizált feldolgozás. A törvény indokolása egy „országosan egységes számítógépes rendszer”-ként emlegeti a kiépítésre kerülő számítógépes rendszert, „amely tartalmazza, és gépi úton feldolgozza a fizetési meghagyásos eljárásban tett nyilatkozatokat, iratokat”. A számítógépes rendszerhez minden közjegyző rendelkezik közvetlen hozzáféréssel. Eljárási cselekményeit ezen keresztül, elektronikusan végzi. Az automatizált rendszer mindig az „eljáró” közjegyző nevében hozza létre az eljárásban a határozatokat, melyre ennek a közjegyzőnek a neve és a bélyegző lenyomatának képe kerül rá. Az indokolás szerint a közjegyző felelős a nevében így kiadott határozatért. A felek és képviselőik számára is hozzáférést biztosítanak a rendszerhez annak érdekében, hogy az internet-alapú rendszerben (egy webes felületen) beadványait közvetlenül rögzíthessék. A kérelmek feldolgozása automatizált módon történik, azaz a számítógépes rendszer az emberi közreműködést nem igénylő eljárási cselekményeket elvégezheti, ha ennek törvényi feltételei fennállnak. Az így elvégzett cselekmények az eljáró közjegyző intézkedésének tekintendők. Az elektronikus eljárás lehetőséget nyújt arra, hogy az eljárás időtartama jelentős mértékben rövidüljön. Az elektronikus úton benyújtott kérelmeket az automatizált eljárás keretében három munkanap alatt kell elintézni, ezzel szemben a szóbeli vagy papír alapon benyújtott kérelmek tekintetében e határidő jóval hosszabb, tizenöt nap. Ugyanis ez utóbbi esetben a szóbeli vagy papír-alapú kérelem alapján a közjegyző fogja rögzíteni az adatokat a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) rendszerében, ezt követően a rendszer ugyanúgy automatikusan dolgozza fel azokat, ahogyan a fél által az interneten keresztül rögzített kérelmeket.

A fizetési meghagyásos eljárás a pénzkövetelések egyszerűsített eljárásban történő elbírálására irányuló nemperes eljárás, melyben a közjegyző a jogosult egyoldalú kérelme nyomán a kötelezetett a kérelemben foglaltak teljesítésére, illetőleg a kérelemben foglaltakkal szembeni ellentmondás előterjesztésére hívja fel. Egy korlátozott és formalizált közjegyzői vizsgálatot követő fizetési, ill. teljesítési felhívásról van szó, amely felhívásból egy végrehajtható határozat származik, ha az adós egy meghatározott határidőn belül nem él ellentmondással. A közjegyző az adós előzetes meghallgatása (és bizonyítás felvétele) nélkül hozza meg a határozatát, amellyel

⁴⁷ LUGOSI i. m. 16.; Lásd részletesebben: SZÉCSÉNYI-NAGY (2010) i. m. 853.; HARSÁGI (2010) i. m. D/102/13–14.

az adóst a teljesítésre felhívja. Ez ellen az adós ellentmondás benyújtásával védekezhet, amelynek nyomán a kérelemben foglalt igény jogosságának vizsgálata egy kontradiktórius eljárás keretében valósulhat meg.

A törvényes határidőben ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyás jogerőre emelkedik, ugyanolyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek. A jogerős fizetési meghagyás ellen a rendkívüli jogorvoslatok közül a perújítás vehető igénybe, felülvizsgálatnak nincs helye. A jogerőre emelkedett fizetési meghagyások vonatkozásában a törvény a végrehajtás elrendelését a közjegyzőkhöz telepíti. Ha a fizetési meghagyást a kötelezett nem vette át, és ezért azt a részére a Pp. 99. §-ának (2) bekezdése szerinti kézbesítési vélelem alkalmazásával kézbesítettnek lehet tekinteni, a közjegyző tájékoztatja a jogosultat arról, hogy a kötelezett a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül ellentmondással élhet. Végrehajtói kézbesítés esetén a határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a jogerős fizetési meghagyást tartalmazó irat végrehajtói kézbesítése eredményesen megtörtént. Ha a jogerős fizetési meghagyást a meghatározott határidőn belül ellentmondással megtámadják, a meghagyás hatályát veszti. A „második ellentmondási lehetőség határidejének kezdetét a jogosult a végrehajtási eljárást megelőző időre hozhatja előre, ezzel megtakaríthatja az ellentmondás esetén felesleges kiadássá váló végrehajtási költségeket.”⁴⁸

Az 1896/2006/EK rendelet – mely elsőként szabályoz egy közösségi szinten egységesített (teljes) eljárást – számos változást indukált a magyar jogban. A rendelet érdekessége azonban az a szabályozási technika, mellyel az európai jogalkotó élt, hiszen a rendelet ugyan az eljárás egészére nézve tartalmaz szabályokat, de sok esetben csak az eljárás főbb vonalait meghatározó módon. Így az európai fizetési meghagyásos eljárásban a közösségi jogi és a belső jogi szabályok gyakorlatilag vegyítve kerülnek alkalmazásra. A 26. cikk ugyanis kimondja, hogy azokban az eljárásjogi kérdésekben, amelyeket a rendelet kifejezetten nem szabályoz, a nemzeti jogot kell alkalmazni. A rendelet egyes cikkeiben kifejezetten utal a nemzeti jogra, de ezen túlmenően is alkalmazható a nemzeti jog, amennyiben a rendelet nem fedi le szabályozásával az adott területet.⁴⁹ Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a nemzeti jog hézagkitöltő jelleggel alkalmazható az európai fizetési meghagyásos eljárásban. Az európai fizetési meghagyásos eljárás hazai alkalmazhatóságához bizonyos jogszabály módosításokra is szükség volt, ezek először a Polgári perrendtartás, valamint a Vht. szabályai között nyertek elhelyezést.

7. A kialakult rendszer tovább „csiszolgatása”

A 2009-ben bekövetkezett modellváltást követő első gyakorlati tapasztalatok kisebb változtatásokat kényszerítettek ki a rendszerben. Az elmúlt három év módosításaiból a következőket érdemes kiemelni. Így például a fizetési meghagyásos eljárás

⁴⁸ SZÉCSÉNYI-NAGY (2010) i. m. 897.

⁴⁹ KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: *Európai polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris, 2009. 321–322.

bírósági szakaszát érintően merültek fel gyakorlati problémák. Gondot jelentett az, hogy a bíróság számára a Pp. 319. §, ill. a 388. § (az ellentmondás folytán vagy egyéb okból) perré alakult eljárásban a jogosult által beadott iratok megérkezésétől számítja a tárgyalás kitűzésének határidejét. Azonban előfordulhat az, hogy a jogosult iratainak beérkezését követően történik meg a fizetési meghagyásos eljárás közjegyzői aktanyomatának megküldése, hiszen ahhoz a közjegyzőnek bizonyos eljárási cselekményeket el kell végeznie, tehát az iratok beérkezését be kell várnia. Ennek következtében a bírósági végrehajtással kapcsolatos és egyéb igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXX. törvény ennek az ellentmondásnak a feloldása érdekében egységesen az aktanyomat beérkezésétől rendeli a határidő számítását, ha az később történik meg, mint a jogosult beadványának beérkezése.⁵⁰ Fontos rámutatni, hogy a 2011. évi CLXXX. törvény pontosított a törvény tárgyi hatálya alá tartozó ügyek meghatározásán is, ennek következtében a fizetési meghagyás útján a pénz fizetésére irányuló, lejárt követelés érvényesíthető, ám nem tekinthető pénz fizetésére irányuló követelés érvényesítésének a zálogjogból fakadó igény zálogkötelezettel szembeni érvényesítése. A törvény felső küszöbértéket határozott meg, vagyis a 2009. évi L. törvény (4a) bekezdéssel kiegészített 3. §-a szerint nem érvényesíthető fizetési meghagyásos eljárás útján az a pénzkövetelés, amelynek a Pp. 24. és 25. §-a szerint számított összege a négyszázmillió forintot meghaladja; e rendelkezés nem zárja ki, hogy a négyszázmillió forintot meghaladó pénzkövetelést a jogosult négyszázmillió forintot meg nem haladó részletekben érvényesítse. A felső küszöbérték egybeesik a Pp. Ötödik részében szabályozott „kiemelt jelentőségű perek” alsó küszöbértékével. A bírósági szervezetrendszerben bekövetkezett változások, valamint a bíróságok nevének megváltozása miatt is szükségesnek mutatkozott egy módosítás, amelyet az egyes törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi CCI. törvény vitt véghez.

⁵⁰ 2011. évi CLXXX. törvény Részletes indokolása a 80–83. §-hoz.

